

Öland
Knutspann led
Knutspanns br

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Oppt. av hoga Nilsen, Nilsen
Bes. Fr. Nilsen, Holmtorp
acc. n. 3032

Linodling

1

medd. av fru Jakobsson i Holmtorp, d. 20 aug. 1930.

På Jakobssons gård i Holmtorp brukade man alltid förr ha lin
sätt, men fru Jakobsson kunde inte precis komma ihåg, vilket
år som var det sista, som de hade lin. När de emellertid in-
te längre höll på med att så lin, så spann de i alla fall
hemma, å då köpte de lin i Kalmar. Där hade de färdigskäks-
tat lin från Småland att sälja.

"Då ut i Vromrommet, då hadd vi lin ett åo, å då fick vi
ott ponn." Lin fodrade god jord. Vid tiden för den övriga
vårsådden brukade man så linet också.

"man si de e möte bes väo me linl. förl
ska en sät a rönsel. a sen ska en
rökol a röp, ot a son fa en lou a bré
ut ot pa slob, sa de ble röted, a son.

9 sid. sam-
manhängan-
de text.

na de ble vaktot vada, se fa en
fa de te bastova."

3032

Fru Jakobsson visste inte att de någonsin hade haft någon uträkning med att de skulle så linet på någon särskild dag, utan de hade sått när de tyckte att vädert var bra, å tiden var lämplig, men hon kände igen namnet Urbanus, å tyckte sig minnas att det var på den dagen som de skulle så lin.

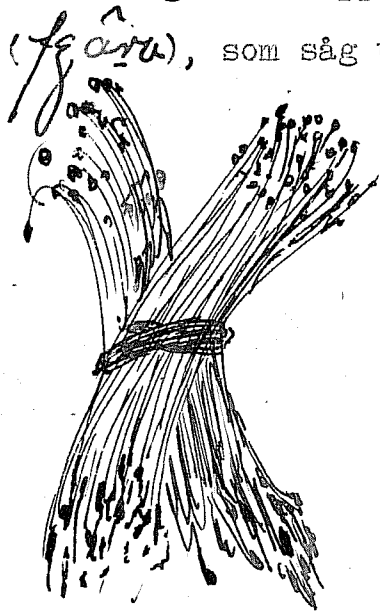
När man hade sått linet, så myllade man ner det lite grunt med årder. Sen kunde det bära sej att det blev fullt med ogräs på linlandet. Då var man tvungen att rensa det. Man gick då åstad å ryckte upp så mycke som möjligt av ogräset. Sen växte linet opp mer å mer, å fram på sommaren blommade det. "Ett linlann, som bl^ommed, de va vackot de."

Fram vid rågbärseltiden, brukade linet vara färdigt till att ryckas. När som knopparna började att bli lite gulaktiga på linet, då kunde man rycka det. Man ryckte upp linet med rot. Lin växer bara med ett strå på var rot, så att det släpper

för den skull lätt ifrån jorden, å blir rent å fritt från
jord, som hänger vid. Man tog så mycke som man kunde samla
till sej med handen - det kallade man för ett handmål

3.
3032

(*hånmål*), å så ryckte man opp ett sådant där hand-
mål i sänder. När man hade ryckt opp så mycke, så att man
tyckte att man inte ville gå å bära på det längre, så de-
lade man av det man hade i två buntar, ungefär lika stora.
Dem lade man snett över varandra i kryss. Sen slog man ett
band omkring den knippan på mitten, å så fick man en kär-
ve (*fejara*), som såg ut som ett snett kors.

När man hade ryckt å bundit li-
net satte man opp det i röken
(*rökron*: skylar), så att det
skulle torka till lite. Linkär-
varna behövde man inte att sät-
ta parvis som man sätter opp
råg, de var bundna så att de
stod för sej själva.

När som linet hade stått i rökaar en liten tid, så att det luftats ur, så körde man hem det i en häck, å lade in det tills att man hade tillfälle att repa det.

3032

"da hād on liksom ol brä. ol
lōrl brä. a da hād de stor spik.
a da la de bräl pa två stöl,
a on sal de två. ve vao se
si."

En linrepa (*linrêp*) består av ett bräda. Mitt på detta går en kam av järnpiggar tvärs över. Genom den kammen drog man linet, så att man fick väck knopparna. Det kallades att repa linet (*rêp linl*).

När linet var repat skulle man röta det (*rôl linl*). Då körde man ut det på en stubbåker. Vanligtvis var det en rågstubb. Stubben borde vara lite grönaktig, så att linet inte föll igenom den å ner på backen. Där bredde man ut li-

net ganska tunnt, å så fick det ligga där i ur å skur å
solsken å ruttna (*rötas*).

Linfröknopparna, som man fick vid repningen, tog man all-
tid vara på. Dom tröskade man lite lätt med slaga, så att
fröet föll ur. Linfröt hade man sedan till att koka lin-
frögröt av. Den ~~blev~~ ^{s/} ~~lite~~ *läte* ~~simmig~~, å begagnade mycke till
att ge kalvar. Till folkföda begagnade man inte linfrögröt,
men den var mycke bra till att lägga på bulnader, i syn-
nerhet om man blandade lite fett i den. Om man då strök lin-
frögröt på en klut, å sen lade en klut emellan, så att grö-
ten inte kom omedelbart på ~~bulnaden~~, i fallatt den skulle va-
ra för varm eller så, å så knöt fast det, så drog gröten ur
rätet (*röt* : var), å bulnaden mognade (*möjned*) rätt
fort.

När linet började bliva lite tosligt (*kösligt* , tressmigt)
i ändarna var det färdigrötat. Det kunde taga veckor innan att
det blev. Då var det till att se till att det var torrt, å då
fick man passa på en grann dag å köra det till bastuvan.

5
3032

Av bastugor i Algutsrums socken fanns det en 'oppe vid Hallarna (*håla*)', ett ställe vid Övtorp vid gatan, som går från Övtorp till Gillsättra, på vänster hand när man kommer från Holmtorp. Sedan fanns det en vid Hässleby, å en tredje på Kyrkbacken vid Algutsrums kyrka. Jakobssons brukade köra till bastugan vid Hallarna.

I bastugan packade man in linet på en slinder. Där skulle det stå någorlunda rätt opp. Sen tände man opp i lång spisugn, som stod längs ena långväggen. Där eldade man med stora knölar å knaggar, som låg å rök. Man hade någon gammal gubbe till att gå å psssa elden. Fru Johansson kunde inte komma ihåg hur länge linet skulle ligga i bastugan.

I förstugan till bastugan brukade man vara å bråta linet (*bröt linet*). Till det ändamålet hade man en linbråta (*e bröt*). Det är en apparat med två käftar av järn. Man fäller opp den ena, så lägger man en linknipa emellan, å så fäller man ner den igen. På det sättet bråker man sönder linet. De grövsta snävorna (*jevra*) faller ifrån.

"a na de brötad, da fik da lov
a fjöö. te dom me frökost. sen
kom de hem te mäda. van-
tlov. sa häd da slul da."

3032

Det brätade linet stoppade man i säckar å körde hem. Det var mest karlarna, som arbetade med bråtningen.

När linet var brätat, så skulle det skäkstas. Detta arbete gjorde man hemma på logarna. Det var bäst om man kunde taga linet direkt ifrån bråtningen till skäkstningen, medan det var lite varmt. Om det hade legat över å blivit kallt fick man värma det i ugnen. Till skäkstningen brukade man ha stora hjälper. Man bytte hjälp. Skäkststol (gäkstol) å skäksträ (gäkslra) tog de som gick bort å skäkstade (gäksled) med sej. Sedan satt de parvis på logen. Det satt en rad vid vardera långsidan. Dom som satt mitt emot varandra kallades makar.

"en sat ve dan in sin a sköl
näsel. a dan äno mit emot sköl"

Gäkst väl. de som gäkstade
väl la linet i en träffal
bröve' sej. i en jär als nå sänd
däa.

8

3032

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Var å en som satt å rasslade linet fick en säck med bråtat lin som han eller hon - man var både karlar å fruntimmer till skäkstningen - ställde brdevidz sej. När det sen var rasslat, så kastade han över det till sin maka, som skäkstade väl.

Vid rasslingen gick det bort mycke halmiga skävor (gävo) samt lite skäkstfall (gäkstfall). Den som skäkstade väl, fick mindre med skävor, men proportionellt mera skäkstfall.

Skävorna tog man inte vara på till nånting. Dem lade man i gödslen eller dylikt. Skäkstfallet däremot skakade man ur, å stoppade i säckar. ~~Det hade man till att bereda vidare, liksom det riktiga 'linet'.~~

Det skulle nu häklas (häklas). Till detta arbete hade man en häckla (häksel). Det är en träplatta, som det sitter

en rund platt med taggar mitt på. Så fick man taga lite
lin i handen. För att kunna hålla det riktigt fast bär
det sej bäst att sno det om pekfingeren, så att man kan
hålla det med tummen å pekfingeren. Sen drag man det igen-
om häcklan, å kammar på det sättet ut det sämsta linet.
Det som man får kvar i handen är bäst å längst. Det kal-
las tågorna (*lajra*). Det som häcklan kammar ur
är blånor (*blåna*).

Efter häcklingen är linet färdigt till att spinna.

3032

3032

Gräslökvälling

Gräslökvälling

Gräslök plockades å skars i halvtumslånga bitar. Korngryn kokades i vatten, å när korngrynen var så nära kokta, lade man i löken. För övrigt kokte man soppan på sovel, å om man ville ha i lite potatis också så kunde man.

Tillagades förr i meddelerskans hem.

Gräslök växer vild ute på åkrarna.

medd. av fru Jakobsson, Holmtorp

d. 20 aug. 1930.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3032

År -68.

Då fick vi ha lakan i häckarna för att kunna bärga, å sen om en var en sex, sju stycken till att räfsa, så kunde man få ihop en häck (korn) för dagen. Kornet var inte längre än en tre, fyra tum. Det kom inte något regn från det att vi sådde till att vi slog.